

CREATE: Δημιουργικές Συνεργασίες Δημοτικών Σχολείων
με Εικαστικούς Καλλιτέχνες

ΕΝΟΤΗΤΑ

Για αγόρι ή για κορίτσι; Για παιδί!

Χώρα: ΚΥΠΡΟΣ

Πόλη / Χωριό: ΧΟΙΡΟΚΟΙΤΙΑ

Σχολείο: ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΟΙΡΟΚΟΙΤΙΑΣ

Τάξη / Ηλικία: Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεις, 10-11 χρονών

Εκπαιδευτικός: Χρυστάλλα Παφίτη

Εικαστικοί Καλλιτέχνες: Κυριάκος Θεοχάρους, Νικόλας Λοΐζου, Χριστίνα Παπακυριακού

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Οικολογία Σχολείου: Το σχολείο βρίσκεται σε αγροτική περιοχή. Λειτουργεί ως Περιφερειακό Ενιαίο Ολοήμερο στο οποίο φοιτούν μαθητές από 3 κοινότητες. Το σχολείο αποτελείται από 6 τμήματα (Α'-ΣΤ'). Το μάθημα της Εικαστικής Αγωγής στην Ε' και ΣΤ' τάξη γίνεται ως σύμπλεγμα με 7 παιδιά από την Ε' τάξη και 11 παιδιά από την ΣΤ' τάξη. Το σχολείο έχει ειδική αίθουσα για το μάθημα της Εικαστικής Αγωγής.

Προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες, ενδιαφέροντα και ιδιαιτερότητες των παιδιών: Τα παιδιά της Ε' τάξης είχαν επισκεφθεί κατά την προηγούμενη σχολική χρονιά την έκθεση «Λευκαρίτικο Κέντημα: Τρόποι και Μετατροπές» και είχαν ασχοληθεί με το θέμα αυτό. Κατά τη διάρκεια της έκθεσης παρατήρησαν ότι και κάποιοι άντρες έλαβαν μέρος, κάτι που τους έκανε εντύπωση. Επίσης, στην καθημερινότητα τους, τα παιδιά, συχνά συνδέουν χρώματα, ασχολίες και παιχνίδια με στερεότυπα φύλου. Τα στερεότυπα αυτά εντείνουν τα πειράγματα και τα περιστατικά εκφοβισμού ανάμεσα στα παιδιά έτσι θεωρήθηκε ωφέλιμο να γίνει αυτή η προσπάθεια κατάργησης τους μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες.

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Η Ενότητα αυτή περιλαμβάνει στοιχεία από τις θεματικές περιοχές: Κοινωνία και Ζωή, Πολιτισμός της Εικόνας, Ταυτότητα, Τοπική Πολιτιστική Κληρονομιά, Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά . Καταπιάνεται με θέματα στερεότυπων φύλου που υπάρχουν στην κυπριακή κοινωνία, ασχολείται με κριτική της λειτουργίας της εικόνας για μετάδοση μηνυμάτων, περιλαμβάνει πτυχές της ατομικής και συλλογικής ταυτότητας που αφορούν το φύλο και δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με την καλλιτεχνική δημιουργία του τόπου μας και του εξωτερικού.

Τα παιδιά μέσα από ποικιλία δραστηριοτήτων έρχονται σε επαφή με τα πιο πάνω θέματα και δημιουργούν ανάλογα. Στα πλαίσια της ενότητας αυτής, τα παιδιά, έρχονται σε επαφή με τη χαρακτηριστική - τύπωμα, τη φωτογραφία και την τέχνη του performance.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες να:

- 1) διερευνούν στοιχεία της ταυτότητάς τους συνδέοντάς τα με εμπειρίες και βιώματά τους.
- 2) συλλέγουν και οργανώνουν δεδομένα που αφορούν τα στερεότυπα φύλου, διατυπώνοντας ερωτήματα και προβληματισμούς για το θέμα αυτό.
- 3) ερμηνεύουν κριτικά εικόνες (στατικές και κινούμενες) αντιλαμβανόμενοι την εικόνα ως κείμενο μετάδοσης μηνυμάτων και επίδρασης της στον τρόπο ζωής.
- 4) προβληματίζονται μέσα από αναφορές στην κυπριακή κοινωνία και τα στερεότυπα φύλου.
- 5) τοποθετούν τον εαυτό τους σε συγκεκριμένο πλαίσιο (επαγγελματικός προσανατολισμός).
- 6) έρχονται σε επαφή με την τέχνη του performance.
- 7) ευαισθητοποιούνται ως προς τη σχέση του σώματος, της κίνησης και του χώρου ως μέρος της τέχνης του performance.
- 8) λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την πορεία και τον τρόπο εργασίας αλλά και δημοσιοποίησης της εικαστικής τους δράσης .

ΣΤΟΧΟΙ

- 9) είναι σε θέση να εξηγούν το αποτέλεσμα της εργασίας τους σε ένα κλίμα κατανόησης, αποδοχής και ενθάρρυνσης από τους συμμαθητές τους, ενισχύοντας έτσι την αυτοπεποίθησή και αυτοεκτίμησή τους και εκφράζοντας την προσωπική τους άποψη/ερμηνεία για την καλλιτεχνική τους δημιουργία.
- 10) δημιουργούν μέσα από παιχνίδι, εξερεύνηση υλικών και ιδεών, με έμφαση τις αισθήσεις, τις εμπειρίες και τη φαντασία τους.
- 11) δίνουν νόημα στην εικαστική τους δημιουργία μέσα από την αφήγηση ιστορίας.
- 12) καλλιεργούν την ομαδικότητα και την επίλυση προβλημάτων μέσα από δημιουργικές συνεργασίες.
- 13) προσδιορίζουν διάφορες μορφές και είδη εικαστικής δημιουργίας (όπως χαρακτική, φωτογραφία, performance) μέσα από αυθεντικές εμπειρίες.
- 14) εξοικειώνονται με τη λήψη φωτογραφιών για μετάδοση μηνυμάτων.
- 15) πειραματίζονται με την τέχνη της χαρακτικής – τυπώματος.
- 16) εμπλέκονται σε δημιουργικές συνεργασίες με καλλιτέχνες.

ΜΑΘΗΜΑ 1

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Παρουσιάζονται φωτογραφίες από τα έργα όλων των καλλιτεχνών που έλαβαν μέρος στην έκθεση χωρίς να διευκρινίζεται ποιο έργο ανήκει σε κάθε καλλιτέχνη. Τα παιδιά καλούνται να μαντέψουν αν το κάθε έργο έχει δημιουργηθεί από άντρα ή γυναίκα και αιτιολογούν τις απαντήσεις τους. Κάθε φορά γίνεται αποκάλυψη του καλλιτέχνη και στο τέλος συζήτηση για κάποια στερεότυπα που αφορούν το φύλο.

2. Παρουσιάζονται φωτογραφίες από το εργαστήριο που είχε προηγηθεί της έκθεσης όπου όλοι οι καλλιτέχνες έλαβαν μέρος και δοκίμασαν την τεχνική του κεντήματος. Γίνεται αναφορά στους άντρες καλλιτέχνες που κεντούσαν ως σημείο αναφοράς κατάρριψης στερεοτύπων όπως "Το κέντημα είναι μια δραστηριότητα για γυναίκες". Γίνεται επίσης παρουσίαση φωτογραφιών ανά το παγκόσμιο με άντρες που ασχολούνται με κέντημα ή πλέξιμο.

3. Γίνεται αναφορά στο επάγγελμα καλλιτέχνης και τα παιδιά πειραματίζονται μαζί με τον καλλιτέχνη σε διάφορες τεχνικές χαρακτηριστικής και τυπώματος αφού αυτά είναι η ειδικότητά του. Έτσι φτιάχνουν μήτρες με δικές τους δημιουργίες και τυπώνουν με τη βοήθεια του καλλιτέχνη.

Άντρας ή γυναίκα έφτιαξε το έργο;

Τα παιδιά μαντεύουν αν το έργο τέχνης που βλέπουν φτιάχτηκε από γυναίκα ή άντρα και αιτιολογούν την απάντησή τους. Μέσα από τη δραστηριότητα αυτή εντοπίζουν κάποια στερεότυπα φύλου.

Χαρακτικά έργα των παιδιών

Τα παιδιά δημιουργούν δικά τους χαρακτικά και τα τυπώνουν σε κόλλα χρώματος δικής τους επιλογής.

ΜΑΘΗΜΑ 2

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Τα παιδιά δημιουργούν έργα με θέμα: «Τι θέλω να γίνω όταν μεγαλώσω;». Έχουμε ήδη τυπωμένες φωτογραφίες με τα πρόσωπα τους τα οποία κολλούν σε χαρτί στο οποίο ζωγραφίζουν το σώμα και τα ρούχα ανάλογα με το επάγγελμα που επιλέγουν. Με τη βοήθεια του καλλιτέχνη Κυριάκου Θεοχάρους φτιάχνουν μήτρες με αντικείμενα που αφορούν στο επάγγελμα που έχουν επιλέξει και τυπώνουν πάνω στο έργο τους.

2. Παρουσιάζονται τα έργα και γίνεται συζήτηση για τα συγκεκριμένα επαγγέλματα που επέλεξαν τα παιδιά, αν θα μπορούσαν να τα επιλέξουν και άντρες και γυναίκες και γιατί. Τα παιδιά καλούνται να δώσουν παραδείγματα ατόμων από το οικείο τους περιβάλλον (άντρες και γυναίκες) τα οποία ασχολούνται με τα επαγγέλματα αυτά. Επίσης παρουσιάζονται αντισυμβατικά παραδείγματα, όπως για παράδειγμα άντρας νηπιαγωγός και γυναίκα μηχανικός αυτοκινήτων.

Τι θέλω να γίνω όταν μεγαλώσω;

Δημιουργία έργου με διάφορες τεχνικές (κολλάζ, σχέδιο, τύπωμα)

ΜΑΘΗΜΑ 3

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Τα παιδιά παρατηρούν κάποιες εικόνες και βίντεο που αφορούν στερεότυπα που προωθούνται μέσα από διαφημίσεις και κάποιες προσπάθειες από κάποιες εταιρίες για κατάργηση τέτοιων στερεοτύπων. Τα παιδιά σημειώνουν στο εικαστικό τους ημερολόγιο τα στερεότυπα που εντοπίζουν.

2. Τα παιδιά με τη βοήθεια του καλλιτέχνη Κυριάκου Θεοχάρους δημιουργούν αφίσες – διαφημίσεις με αντιστροφή των παραδοσιακών ρόλων και γίνεται παρουσίαση στην ολομέλεια της τάξης.

Στερεότυπα φύλου μέσα από διαφημίσεις

Παρατήρηση και εντοπισμός στερεοτύπων φύλου μέσα από διαφημίσεις και δημιουργία νέων διαφημίσεων, με την τεχνική του κολλάζ και του σχεδίου, αντιστρέφοντας παραδοσιακούς ρόλους.

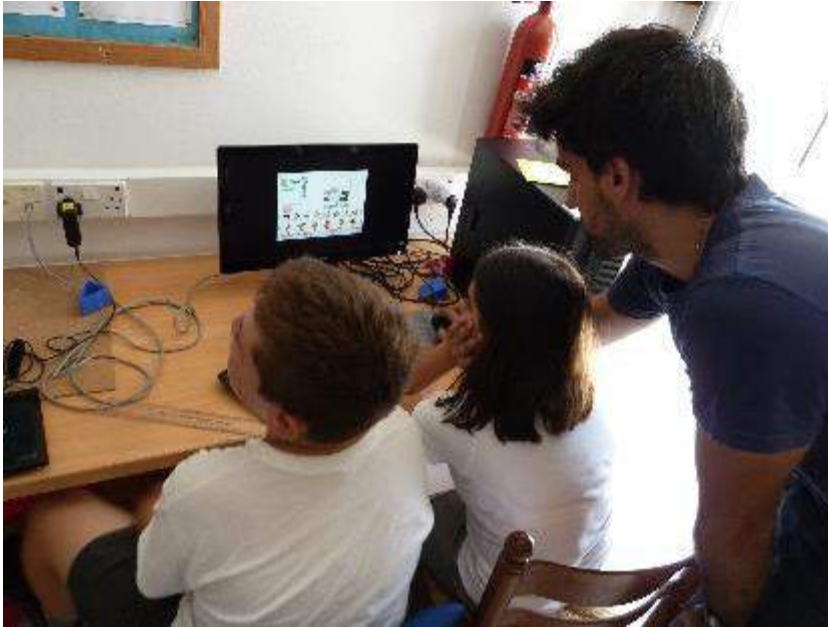
ΜΑΘΗΜΑ 4

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Γίνεται παρουσίαση κάποιων παραμυθιών και ταινιών που προβάλλουν στερεότυπα φύλων αλλά και κάποιων που τα αναιρούν και ακολουθεί συζήτηση.

2. Τα παιδιά σε ομάδες δημιουργούν μια δική τους ιστορία σε μορφή κόμικς χρησιμοποιώντας Η.Υ ή την τεχνική του κολλάζ με τη βοήθεια και καθοδήγηση του καλλιτέχνη Κυριάκου Θεοχάρους. Γίνεται παρουσίαση των κόμικς από την κάθε ομάδα.

Τα δικά μας κόμικς

Τα παιδιά δημιουργούν εικογραφημένες ιστορίες, είτε στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, είτε με σχέδιο, αναιρώντας κάποιες παραδοσιακές ιδιότητες που στερεοτυπικά έχουν αποδοθεί στα φύλα.

ΜΑΘΗΜΑ 5

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Τα παιδιά φτιάχνουν φιγούρες (αγόρι ή κορίτσι) σε χαρτόνια (δισδιάστατη κινούμενη φιγούρα), τις οποίες κόβουν και ενώνουν τα διάφορα μέρη με συνδετικό τύπου πεταλούδας (όπως τις φιγούρες του караγκιόζη). Στη συνέχεια επιλέγουν χρώμα ή χρώματα με τα οποία ντύνουν τις φιγούρες τους. Γίνεται συζήτηση για το χρώμα που επέλεξαν ανάλογα αν η φιγούρα τους ήταν αγόρι ή κορίτσι.

2. Χρησιμοποιώντας τις φιγούρες τους, ζωντανεύουν σενάρια που αναιρούν τους παραδοσιακούς ρόλους των φύλων, σε μορφή κουκλοθέατρου.

Δημιουργία φιγούρων για κουκλοθέατρο

Τα παιδιά ντύνουν τις χάρτινες φιγούρες και τους προσδίδουν ιδιότητες διαφορετικές από τις παραδοσιακές.

ΜΑΘΗΜΑ 6

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Τα παιδιά φέρνουν στο σχολείο παιχνίδια με τα οποία έπαιζαν σε μικρότερες ηλικίες αλλά και στο παρόν. Γίνεται παρουσίαση του καλλιτέχνη- φωτογράφου Νικόλα Λοϊζου ο οποίος μας μιλά για την τέχνη της φωτογραφίας.
2. Ο φωτογράφος παρουσιάζει κάποιες τεχνικές για φωτογράφιση αντικειμένου και γίνεται συσχέτιση μεταξύ εικόνας και μηνύματος που μεταδίδει.
3. Τα παιδιά, με τη βοήθεια του φωτογράφου, φωτογραφίζουν τους εαυτούς τους με παιχνίδια που έχουν στην ομάδα τους με σκοπό να μεταδώσουν κάποια μηνύματα στους θεατές.

Σε ρόλο φωτογράφου

Σε ομάδες τα παιδιά βγάζουν τις δικές τους φωτογραφίες μαζί με τα παιχνίδια που έχουν επιλέξει, για να μεταδώσουν μηνύματα σχετικά με τα στερεότυπα φύλου και τα παιχνίδια.

ΜΑΘΗΜΑ 7

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Παρουσιάζεται σε βίντεο το Pony Performance του Dennis Verbeke όπου ο καλλιτέχνης παρουσιάζει τη συλλογή του από παιχνίδια πόνυ, τα οποία διαλέγει προσεκτικά, τα χτενίζει, τα περιποιείται και τα βάζει πίσω στο τραπέζι στο οποίο κάθεται κατά τη διάρκεια του Performance. Ακολουθεί συζήτηση για το μήνυμα που στέλνει ο καλλιτέχνης μέσω της τέχνης αυτής.

2. Γίνεται εισήγηση για δικό μας Performance – Fashion show, με τη βοήθεια και καθοδήγηση του καλλιτέχνη Κυριάκου Θεοχάρους, στο οποίο θα μπορούσαμε να παρουσιάσουμε ότι κάναμε ως τώρα και να μεταδώσουμε κάποια μηνύματα στους γονείς και στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου. Τα παιδιά στο εικαστικό τους ημερολόγιο καταγράφουν ιδέες για το Performance – Fashion show και τις παρουσιάζουν.

Ιδέες για performance

Τα παιδιά καταγράφουν ιδέες και πειραματίζονται σχετικά με το performance.

ΜΑΘΗΜΑ 8

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Τα παιδιά φτιάχνουν περιγράμματα αντικειμένων – παιχνιδιών σε χαρτόνια και τα κόβουν. Στη συνέχεια επιλέγουν ποια θα τυπωθούν σε φανέλες που θα φορούν τα αγόρια και ποια σε αυτές που θα φορούν τα κορίτσια. Το ίδιο γίνεται και με τα χρώματα που θα χρησιμοποιηθούν.

2. Γίνεται δοκιμή σε χάρτινες φανέλες τις οποίες θα διακοσμήσουμε μετά στο χώρο του Performance – Fashion show.

3. Στη συνέχεια τα παιδιά φτιάχνουν τις πραγματικές φανέλες που θα φορέσουν για να στείλουν τα μηνύματά τους κατά τη διάρκεια του Performance – Fashion show.

Τύπωμα σε φανέλες (stencil)

Δημιουργία σχεδίου και τύπωμα σε χάρτινες και μετά σε κανονικές φανέλες

ΜΑΘΗΜΑ 9

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ο καλλιτέχνης Κυριάκος Θεοχάρους παρουσιάζει την τεχνική της χαρακτηριστικής σε λινόλεουμ και του τυπώματος. Τα παιδιά στο εικαστικό τους ημερολόγιο καταγράφουν ιδέες για πρόσκληση.

2. Το κάθε παιδί να φτιάχνει την πρόσκληση για το σπίτι του και κάποιες επιλέγονται για να ξανατυπωθούν για τα άτομα που θα προσκληθούν.

Πρόσκληση

Τα παιδιά φτιάχνουν έργα, με την τεχνική της χαρακτηριστικής, τα οποία τυπώνουν σε προσκλήσεις για την τελική παρουσίαση της ενότητας.

ΜΑΘΗΜΑ 10

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Γνωριμία με τη καλλιτέχνη Χριστίνα Παπακυριακού και πειραματισμός με τη χρήση του διαθλαστικού επιδιασκοπίου (overhead projector) και αλληλοεπίδραση του με τα παιδιά (διαδραστική τέχνη).
2. Προβληματισμός για την τελική παρουσίαση και δοκιμές για το performance.

Πειραματισμός με τη διαδραστική τέχνη

Τα παιδιά αλληλεπιδρούν με την καλλιτέχνη και εκφράζουν ιδέες για το performance.

ΜΑΘΗΜΑ 11

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Τα παιδιά διακοσμούν αθρωπάκια - μπισκότα σε σχήμα κοριτσιού και αγοριού χρησιμοποιώντας ζαχαρόπαστα σε διάφορα χρώματα.
2. Τα μπισκότα θα τα προσφέρουν στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου και στους καλεσμένους στην τελική παρουσίαση.

Ανθρωπάκια μπισκότα

Τα παιδιά διακοσμούν με ζαχαρόπαστα μπισκοτένια ανθρωπάκια.

Τελική Παρουσίαση

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Στην αίθουσα εκθέτονται τα έργα που έχουν δημιουργήσει τα παιδιά κατά τη διάρκεια της ενότητας.
2. Τα παιδιά παρουσιάζουν το performance που έχουν ετοιμάσει. Οι φανέλες τους βρίσκονται στο πάτωμα και τα παιδιά κάθε ομάδας τις παίρνουν και τις φορούν. Υπάρχουν δώρα κάτω από ένα δέντρο πάνω στη σκηνή (Χριστούγεννα) και κάθε παιδί ανοίγει ένα. Στη συνέχεια κάποια τα ανταλλάσσουν για να δείξουν ότι όλα τα παιχνίδια ανήκουν σε όλα τα παιδιά. Όταν τα παιδιά κινούνται στο χώρο ή καθίσουν σε ημικύκλιο, η καλλιτέχνης Χριστίνα Παπακυριακού με τη χρήση ενός διαθλαστικού επιδίοσκοπίου (overhead projector) αλληλεπιδρά με τα παιδιά που κρατούν τα παιχνίδια τους έτσι ώστε η σκιά τους να προβάλλεται στον τοίχο(διαδραστική τέχνη).
3. Σε δυάδες τα παιδιά κρατώντας τα παιχνίδια (σπάζοντας τα στερεότυπα) και φορώντας τις φανέλες που έχουν φτιάξει περπατούν κάνοντας επίδειξη μόδας.

Στιγμιότυπα από την τελική παρουσίαση

Η καλλιτέχνης με τη χρήση ενός διαθλαστικού επιδιασκοπίου (overhead projector) αλληλεπιδρά με τα παιδιά που κρατούν τα παιχνίδια τους έτσι ώστε η σκιά τους να προβάλλεται στον τοίχο (διαδραστική τέχνη).

ΠΗΓΕΣ

- Μαγουλιώτης Ν. Απόστολος, “Ζωγράφική – Γλυπτική - Χαρακτική”
- Κυπριακή Εθνική Επιτροπή Unesco, 2015, «Κατάλογος έκθεσης: Λευκαρίτικο Κέντημα- Τρόποι και Μετατροπές»
- Stoff – Stockholm Fringe Fest, 2012
- Εικόνες από τη μηχανή αναζήτησης Google για καταστήματα παιχνιδιών .
- Κατάλογοι καταστημάτων παιχνιδιών
- βίντεο Pony Performance του Dennis Verbeke: <https://www.youtube.com/watch?v=ryy9VF8ZmnY>
- <http://www.womantoc.gr/men/article/o-konstadinos-ekleise-to-frodistirio-ksenon-glosson-kai-epiase-to-velonaki>
- <https://www.youtube.com/watch?v=IYIGzdRzetE>
- https://www.youtube.com/watch?v=_7FJ7rzwZ4
- <http://www.lettoysbetoys.org.uk/why-it-matters/>
- <http://www.elc.com.cy/FlippingBook/CatalogueSpringSummer2016/index.html>
- <https://jennifershewmaker.com/2013/07/22/nature-vs-nurture-in-the-toys-wars-who-are-boys-and-girls/>
- Διαφημίσεις που προωθούν στερεότυπα φύλου
- Ταινίες (π.χ. Σταχτοπούτα vs Brave)